

1070 Anderlecht

1012
2012

STAP VOOR STAP

De collegiale kerk
van Sint-Pieter-en-Sint-Guido

ANDERLECHT

Het
martelaarschap
van Sint-Erasmus

Reliëf van de
Bestijging van
de Calvarieberg

Glas-in-loodraam
van de Maagd
met Kind

Gisant van Jan
van Walcourt

Stap voor stap

DE COLLEGIALE KERK VAN SINT-PIETER- EN-SINT-GUIDO

Stap met deze brochure de
collegiale kerk binnen en ontdek
haar boeiende geschiedenis.
Wandel door de kerk, neem de
tijd om goed rond te kijken en
werp regelmatig een blik op
de gewelven. Of beter nog ...
breng een verrekijker mee om de
voor het blote oog onzichtbare
details te bewonderen.

Bepaalde delen van de collegiale
kerk zijn niet permanent
toegankelijk (crypte, Sint-
Guidokapel). Aarzel niet om de
Dienst Toerisme te contacteren
voor meer informatie hierover.

DOOPKAPEL

ZIJBEUK

TRANSEPT p.13

KAPITTELZAAL

MIDDENSCHIP p.18-19

KOOR p.10-11

KOORGEWELF

SINT-
GUIDOKAPEL

SACRISTIE

ONZE-LIEVE-VROUW-
VAN-GENADEKAPEL

CRYPTE p.8-9

© KIK-IRPA, Brussel

Grafsteen

© KIK-IRPA, Brussel

Muurschildering
met voor-
stellingen van
Sint-Guido

© KIK-IRPA, Brussel

Monument
van Arnold van
Hooren

Glas-in-
loodraam van de
Voorspraak

ANDERLECHT: MACHT EN MIRAKEL OP HET BRUSSELSE PLATTELAND

De collegiale kerk van Sint-Pieter-en-Sint-Guido maakte nog steeds indruk op de gelovigen en voorbijgangers in de 19de eeuw, maar boezemde de inwoners en pelgrims van het einde van de middeleeuwen ongetwijfeld nog meer ontzag in. De kerk torende toen uit boven de dorpskern van Anderlecht die nauwelijks honderd zielen telde. Waarom kon deze kleine agglomeratie, midden op het platteland en op enkele kilometers van Brussel, zich beroemen op een dergelijke vooraanstaande en imposante kerk? Het koor en de crypte geven een goed idee van het monumentale karakter van dit gebouw.

EEN OPVALLEND DIEP KOOR

Het koor is het kerkdeel voorbehouden voor de clerus. In de kerk van Sint-Pieter-en-Sint-Guido is het koor buitengewoon diep, wat erop wijst dat de bij de kerkdienst betrokken **clerici**² erg talrijk waren. De kerk kreeg namelijk de titel “**collegiaal**” vanwege haar bijzonder statuut: ze werd toevertrouwd aan een gemeenschap van kanunniken. Deze religieuze broederschap, ook aangeduid als “collegiaal kapittel³”, was belast met de misvieringen in de kerk.

EEN CRYPT

De crypte is de ruimte waar het lichaam van een heilige wordt bewaard. De aanwezigheid van een crypte in de kapittelkerk duidt dus op de bewaring van relikwieën⁴. In Anderlecht gaat het om het gebeente van Sint-Guido. De overblijfselen van deze heilige oefenden een grote aantrekkingskracht uit op talloze pelgrims en droegen bij tot de ontwikkeling van het dorp. De relikwieën zorgden voor economische voorspoed en waren dan ook een bezit van onschatbare waarde, bewaard en geëxploiteerd in een gebouw.

Enkele aanknopingspunten

“Nabij de muren van Brussel bevindt zich de mooie parochie van Anderlecht (...): de lucht is er zuiver, de weiden lieflijk en de akkers altijd overladen met graangewas.”¹

De collegiale van Sint-Pieter-en-Sint-Guido is een katholieke kerk waar praktiserende gelovigen elkaar ontmoeten. Het grondplan heeft de vorm van een Latijns kruis. Het koor is georiënteerd op het oosten waar de zon, symbool van het goddelijke licht, opkomt.

VAN DE OORSPRONG TOT VANDAAG

De geschiedenis van de kerk van Sint-Pieter-en-Sint-Guido hangt samen met de oprichting van de eerste christelijke parochies in onze streken. Historici veronderstellen dat er in de 10de eeuw, of vroeger, op deze plaats een bescheiden kapel stond. Niettemin bleef er geen spoor over van dit bouwwerk.

De oudste geconserveerde elementen zijn afkomstig van de romaanse collegiale kerk. Met de bouw hiervan werd een aanvang gemaakt in de 11de eeuw en enkele overblijfselen bleven bewaard. Deze kerk werd op haar beurt geleidelijk vervangen door de gotische collegiale die vandaag nog te zien is. De gotische kerk kende een lange bouwperiode die duurde van de 14de tot de 16de eeuw. De werken namen een aanvang omstreeks 1350 met de oprichting van het zuidelijk zijportaal. Daarop volgden in de 15de eeuw het schip, een zijkapel, het transept en het koor. De Sint-Guidokapel, de doopkapel en de toren werden opgetrokken in het eerste deel van de 16de eeuw.

Op het einde van de 19de eeuw onderging de kerk een reeks belangrijke transformaties tijdens de grootscheepse door Jules-Jacques Van Ysendyck geleide restauratiecampagne. De bouw van de neogotische torenspits vormde het hoogtepunt van deze onderneming.

¹Uittreksel uit het zogenaamde gedicht “van Foppens”, in 1757 geschreven door Anderlechtse kanunniken. Nederlandse vertaling op basis van de uit het Latijn vertaalde Franse tekst van Louis De Coninck.

²Clerici: leden van de clerus verbonden aan de kerk
³De term is afgeleid van het woord “college”, wat duidt op een groep personen die een zelfde ambt uitoefenen en gezamenlijk handelen

⁴Relikwie: lichaam of delen van het lichaam van een heilige

Schilderij van H. Lallemand, dat de collegiale en het plein rond 1870 weergeeft. Locatie: Erasmushuis

OOG IN OOG MET Sint Guido

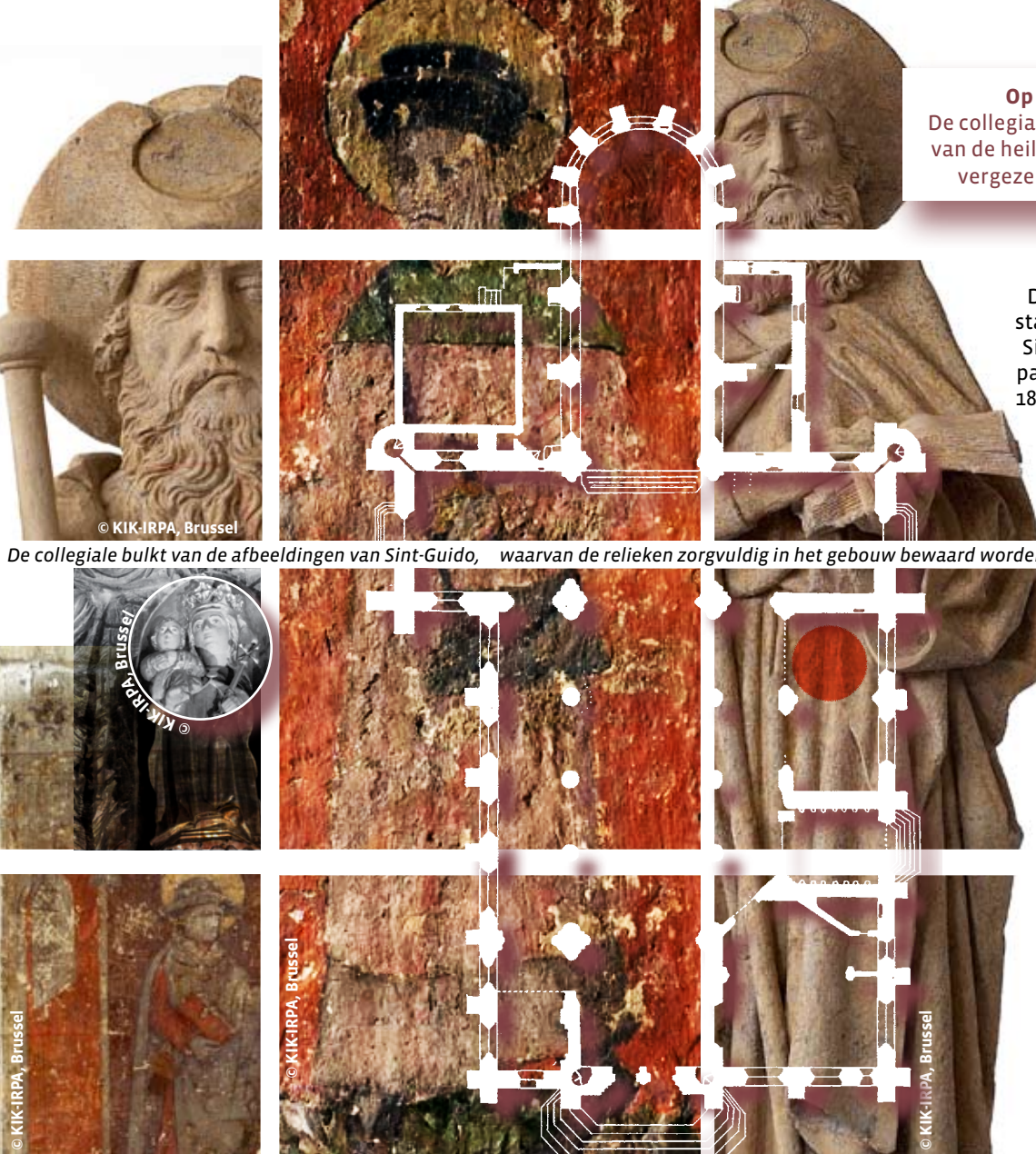
Op de pijler die de Onze-Lieve-Vrouw-van-Genadekapel scheidt van het transept verschijnt Sint-Guido een eerste maal. Het parementwerk is versierd met een 15de-eeuwse muurschildering van een rechtopstaande man met een aureool. Deze voorstelling van Sint-Guido baseert zich op zijn hagiografie¹, met name op de Vita Guidonis uit de 12de eeuw.

DE LEGENDE

Guido is van eenvoudige afkomst en leidt als kind een heel vroom leven. Later gaat hij als landarbeider aan de slag, wordt vervolgens koster en schakelt ten slotte over op de handel. Wanneer zijn bootje op de Zenne zinkt, ziet hij in dit voorval een teken van God. Hij zet zijn handelsactiviteiten stop en vertrekt op pelgrimstocht naar Rome en naar Jeruzalem. Uitgeput en lijdend aan dysenterie keert hij ten slotte terug naar Anderlecht waar hij korte tijd later overlijdt. Zijn lang verwaarloosd en vergeten graf zal later aan de oorsprong liggen van mirakels die het dorp vermaard maken. Van dan af stromen de gelovigen toe in Anderlecht om de heilige aan te roepen tegen dysenterie, infectie- en veeziekten.

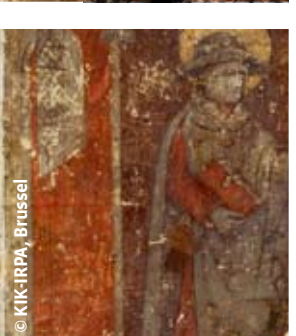
TUSSEN LANDBOUW EN BEDEVAART

Het schilderij illustreert een aantal elementen uit de legende van de heilige. Sint-Guido draagt een mantel, een hoed, een reiszak en steunt op een pelgrimsstaf. Deze attributen herinneren aan zijn pelgrimsactiviteiten. Aan zijn voeten knielen kleine biddende figuren, vermoedelijk pelgrims die hem dankzeggen. De kleine driehoekige motieven op de achtergrond zijn eggen en verwijzen naar de landbouw.

© KIK-IRPA, Brussel

De collegiale bulkt van de afbeeldingen van Sint-Guido, waarvan de relieken zorgvuldig in het gebouw bewaard worden.

Op zoek naar Sint-Guido!
De collegiale telt heel wat voorstellingen van de heilige voorgesteld als pelgrim of vergezeld van een paard en een os.

HET RELIEKSCHRIJN

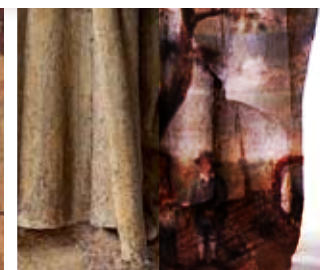
De in de kapel tentoongestelde houten kist stamt uit 1595 en is het oude reliekschrijn van Sint-Guido. Het bevatte het gebeente van de patroonheilige vóór de overbrenging ervan in 1851 naar het neogotische reliekschrijn (te zien in de Sint-Guidokapel). Het voor de pelgrims zichtbaar opgestelde reliekschrijn deed de heilige overblijfselen optimaal tot hun recht komen. Het werd tevens rondgedragen tijdens processies op religieuze feestdagen. Let op de geschilderde taferelen die de legende illustreren: de engel vervangt Sint-Guido aan de ploeg wanneer hij zijn zieke ouders bezoekt, de dood van de heilige, de pelgrims rond zijn graf.

DE ONZE-LIEVE-VROUW-VAN-GENADEKAPEL

Deze kapel is sinds 1949 gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw-van-Genade van Scheut. In deze hoedanigheid biedt ze onderdak aan een kleine sculptuur van de Maagd (15de eeuw), ooit innig aanbeden in het gehucht Scheut. De nis met het beeldje is uitgespaard in een wand met muurschilderingen van de legende van Sint-Guido. In deze kapel worden heel wat werken bewaard, waaronder de drie beeldhouwwerken van het portaal (15de - 16de eeuw) die buiten werden vervangen door kopieën.

¹ Hagiografie: beschrijving van de legendarische levens der heiligen.

Sint-Guido wordt vaak als bedevaarder afgebeeld en is eveneens herkenbaar aan de dieren die hem soms vergezellen: een os en een paard.

De crypte

AFDALING IN HET HART VAN DE GESCHIEDENIS

De crypte is het oudste deel van de collegiale en stamt uit de 11de eeuw. In deze periode besluit het kapittel om een nieuw gebouw op te trekken dat tegemoet moet komen aan de bloeiende relikwieëncultus. Deze in romaanse stijl gebouwde kapittelkerk is vandaag bijna volledig verdwenen, op de crypte en enkele hergebruikte muren na.

EEN MINIATUURKERK

De crypte bestaat uit drie beuken, een driezijdige koorafsluiting en twee zijgangen. Ze lijkt dan ook op een echt kerkje in de kerk. De functie van deze onderaardse kapel is het bewaren van de relikwieën. Eeuwenlang was het reliekschrijn in deze ruimte opgesteld. Om de optocht van de pelgrims langs de heilige resten vlot te laten verlopen, was de crypte voorzien van twee trappen, een om af te dalen en een om naar boven te gaan.

HET "GRAF VAN SINT-GUIDO"

Eens de pelgrim zich voor de gewijde resten bevond, begeleidde hij zijn verzoek met gebeden, offerandes of bepaalde handelingen. Het monument in het midden van de crypte getuigt van een dergelijke praktijk. De slijtage van de vloersteen en van de steunen duidt erop dat de gelovigen passeerden onder de horizontale steen die dienstdeed als drager van het reliekschrijn.

Deze door de traditie als "graf van Sint-Guido" omschreven steen (12de-13de eeuw) is waarschijnlijk afkomstig van het graf van een kanunnik. Het gestileerde motief op het bovenvlak stelt een "levensboom" voor. Dit soort trapeziumvormige tegel werd massaal geproduceerd in de streek van Doornik. Oorspronkelijk diende de steen om een graf af te sluiten, later werd hij ingevoegd in de vloer.

OP ZOEK NAAR HET ROMAANSE BOUWWERK

Behalve de crypte telt de kerk nog slechts enkele romaanse overblijfselen. Een duidelijk zichtbaar muurvlak uit die periode is verwerkt in het metselwerk van het zuidelijke transept. De nauwe vensteropening met rondboog, vandaag dichtgemetseld, herinnert aan een tijd toen muuropeningen schaars waren. Dit venster is versierd met een eenvoudige schuine verwijding waardoor er meer licht kan binnenvallen in het gebouw zonder de stabiliteit ervan in het gebrang te brengen¹.

¹ De insprinking zorgt ervoor dat er meer licht valt door een opening van dezelfde afmetingen.

Dit smalle raam is een overblijfsel van het romaanse gebouw dat in de gotische collegiale geïntegreerd is.

De crypte herbergde vroeger de relikven van Sint-Guido, die vandaag in de Sint-Guidokapel bewaard worden.

Het koor

GODDELIJK LICHT

Het koor is de ruimte voorbehouden voor de kanunniken. Het bevindt zich vlak boven de crypte (en is dus verhoogd) in het bovenste deel van het kruis en ontleent hieraan zijn sacraal karakter.

Het koor van de in 1482 ingewijde kerk van Sint-Pieter-en-Sint-Guido kenmerkt zich door een voor de gotische stijl karakteristieke opstand en optimale lichtinval. In de muren zijn grote muuropeningen met glas-in-loodramen uitgespaard die tot bovenaan de gewelven reiken. Het belang gehecht aan glas-in-loodramen stoelt namelijk op het idee dat licht een goddelijke manifestatie is, of dat "God licht is".

DE GLAS-IN-LOODRAMEN

De kunst van het glas-in-loodraam situeert zich tussen de glaskunst en de schilderkunst. De glas-in-loodramen bestaan uit stukken blank en gekleurd glas, gevat in een raamwerk van steen dat het venster verdeeld (opvulling), en van lood. De details en het modelé van de motieven komen tot stand door toevoeging van kleurpigmenten. In de 15de eeuw was het kleurenpalet beperkt tot grisaille, geel en rood.

De meeste glas-in-loodramen in de collegiale kerk werden geplaatst in de 19de en 20ste eeuw, met uitzondering van twee oude kerkramen. Deze stammen uit de 15de en 16de eeuw en stellen respectievelijk de "Maagd met kind" en de "Voorspraak" voor. De laterale en onderste delen werden echter vervolledigd tijdens hun restauratie in het begin van de 20ste eeuw

Glas-in-loodraam van de Maagd met Kind

De architectuur waarin het tafereel zich afspeelt doet denken aan een gotische kerk. In het midden buigt de door een engel bekroonde Maagd zich naar het Kind. Ze wordt omringd door heiligen, waaronder de heilige Hiëronymus die de knielende schenker presenteert. De invloed van de Vlaamse gotische schilderkunst is duidelijk merkbaar in de weergave van de gezichten en van de stoffen.

Glas-in-loodraam van de Voorspraak

In dit glasraam bevinden de personages zich onder een renaissancistisch portaal waarvan de vorm de voorliefde voor de antieke tijd verradt. Een kanunnik richt een verzoek tot zijn beschermheilige (Petrus) opdat deze zijn bede aan God zou doorgegeven. De Maagd, op halve hoogte, aanhoort het verzoek en doet een goed woordje bij haar Zoon die zich op zijn beurt tot God richt.

Ruimte en hiërarchie. In de 17de en 18de eeuw werd het koor van de collegiale kerk gescheiden van het schip door een oksaal. Deze monumentale afscheiding markeerde duidelijk de scheidingslijn tussen de in het schip aanwezige gelovigen en de kanunniken. Vandaag is deze hiërarchie niet meer zichtbaar omdat het oksaal verdwenen is.

In de collegiale zijn twee oude kerkramen uit de 15de en de 16de eeuw bewaard gebleven. Het zijn echte schilderijen van licht.

Geloof en rijkdom

TEN DIENSTE VAN DE COLLEGIALE

DE KANUNNIKEN

De gulle schenkers van de twee prachtige glas-in-loodramen in het koor blijven anoniem. Het feit dat ze erin worden afgebeeld, wijst er echter op dat het gaat om kanunniken: ze dragen een almucium op de arm (koorpels gedragen door de leden van het kapittel). Omdat het kapittel in deze periode een groot prestige genoot, konden de kanunniken dit soort kunstwerken bekostigen.

DE HEREN

Ook de lokale heren droegen bij tot de verfraaiing van de collegiale kerk. Hun beweegredenen waren uiteenlopend: de zorg voor hun zielenheil, het bevestigen van hun macht of het levend houden van hun nagedachtenis. De twee in de koormuren ingemetselde grafmonumenten houden vermoedelijk verband met laatst genoemde drijfveer.

Gisant van Jan van Walcourt

Jan van Walcourt, heer van Aa, leefde in de 16de eeuw. Hij wordt liggend ("gisant") uitgebeeld, draagt een wapenrusting en zijn voeten steunen op een leeuw, symbool van moed. Ondanks zijn houding is de overledene levend voorgesteld met open ogen zodat hij het eeuwige licht kan zien. Deze elementen maken dit ligbeeld tot een typisch middeleeuws werk.

Bidfiguur van Arnold van Hooren

Arnold van Hooren (1505), heer van Gaasbeek, is biddend en knielend op een kussen voorgesteld. Dit beeld stamt uit een andere tijd, met name de renaissance. De figuur vertoont een meer uitgesproken individualisering en de architecturale vormen van het monument wijzen op de voorliefde voor de antieke kunst.

© KIK-IRPA, Brussel

© KIK-IRPA, Brussel

De grafmonumenten en de bas-reliëfs

© KIK-IRPA, Brussel

van de collegiale getuigen van de evolutie van de gotiek naar de renaissance.

© KIK-IRPA, Brussel

© KIK-IRPA, Brussel

Het transept

Het transept is een zijbeuk die de hoofdas van de kerk doorsnijdt en het grondplan de vorm verleent van een kruis, symbool van het lijden van Christus.

DE KLUIZENAARSTER AAN HAAR VENSTER

In het koor en in de linkerarm van het transept zijn twee kleine dichtgemetselde muuropeningen zichtbaar. Het gaat hier om archeologische sporen van een gebouw dat eertijds tegen de collegiale aangebouwd was. Dit bouwwerk werd bewoond door een kluzenaarster: een vrouw die opgesloten en in afzondering leefde. Iets verder staan drie gebeeldhouwde stenen reliëfs opgesteld.

De beklimming van de Calvarieberg. Dit votiefstuk uit de 16de eeuw deed dienst als model voor de kruiswegstaties¹ die tussen de beide wereldoorlogen gerealiseerd werden door de Anderlechtse kunstenaar C. Van de Capelle. Het gaat hier om de vierde kruiswegstatie.

HIER RUST...

Grafmonument van Albert Ditmar, 1439. Het epitaaf onder het hoog reliëf geeft aan dat de overledene van Duitse afkomst, Albert Ditmar, een kanunnik en erkend geneesheer was. Hij is knielend voorgesteld voor de Maagd met het Kind op de schoot. Aan weerszijden zijn de patroonheiligen te zien van het kapittel waarvan Ditmar lid was: links, Sint-Petrus en Sint-Guido (Anderlecht) en rechts, Sint-Vincent (Zinnik) en Sint-Waldetrudis (Bergen).

Grafmonument van Barthold van Barthoulz, 1533. Dit reliëf eert de nagedachtenis van de op dertienjarige leeftijd overleden Barthold van Barthoulz. De zuiltjes, de rankversiering² en de putti³ sluiten aan bij de specifieke renaissancistische vormtaal.

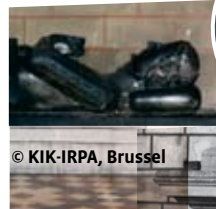
¹ Kruisweg: veertien in een kerk opgestelde schilderijen of beeldhouwwerken, verwijzend naar veertien specifieke episodes van de lijdensweg van Christus.

² Rankversiering: plantaardige versieringen in krullende vormen, arabesken.

³ Putto (enkelv.) / Putti (meerv.): Italiaans woord dat duidt op een naakte jongen die de liefde verpersoonlijkt.

© KIK-IRPA, Brussel

© KIK-IRPA, Brussel

Het schip ALS ONTMOETINGSPLAATS

Het schip is de langwerpige ruimte voorbehouden voor de gelovigen. In de collegiale is het schip overdekt met een zogenaamd typisch gotisch “spitsbooggewelf”.

Twee bogen kruisen elkaar bovenaan en vormen het skelet van de structuur. Bakstenen vullen de open ruimten tussen de bogen op.

Dit systeem biedt een dubbele voordeel, aangezien het toelaat het geheel lichter te maken en het gewicht over te brengen van het midden van het gewelf naar de vier steunen. Hierdoor is het mogelijk een hoger en breder schip te bouwen en kunnen de muren worden opengewerkt. De kapitelen van de zuilen zijn versierd met koolbladeren, een veel voorkomend decoratiemotief in onze streken.

EEN NAUWE BAND TUSSEN BEELDHOUWKUNST EN ARCHITECTUUR

Als er genoeg licht is om het gewelf te zien, ontwaren we een uitgespaarde versiering in de steen zelf. De sluitstenen (stenen geplaatst in het middelste deel van het gewelf) en cul-de-lampes (uitspringende trechtervormige sluitstenen onderaan de ribben) zijn versierd met talrijke, eertijds beschilderde, details. Bepaalde motieven zijn geïnspireerd op de bijbel: profeten, religieuze symbolen, heiligen. Andere hebben een meer verrassend karakter en zijn de vrucht van een rijke verbeelding: zeemeermin, vleermuis, monnik-muzikant, etc.

De steen en de hoed. In de vloer tegenover de preekstoel bevindt zich een sterk afgesleten steen. Hij is ingelegd met een stuk wit marmer in de vorm van een pelgrimshoed. Deze steen herdenkt de plechtige translatie van de relikwieën van Sint-Guido in de kerk. Volgens de traditie werd het water gebruikt voor de wassing van de opgegraven relikwieën immers op deze specifieke plek weggegoten.

Het kerkship kan men zowel met neergeslagen blik (grafstenen op de vloer) als met opgeheven hoofd (gebeeldhouwde decoratie) ontdekken.

Schilderijen

VERSIEREN DE

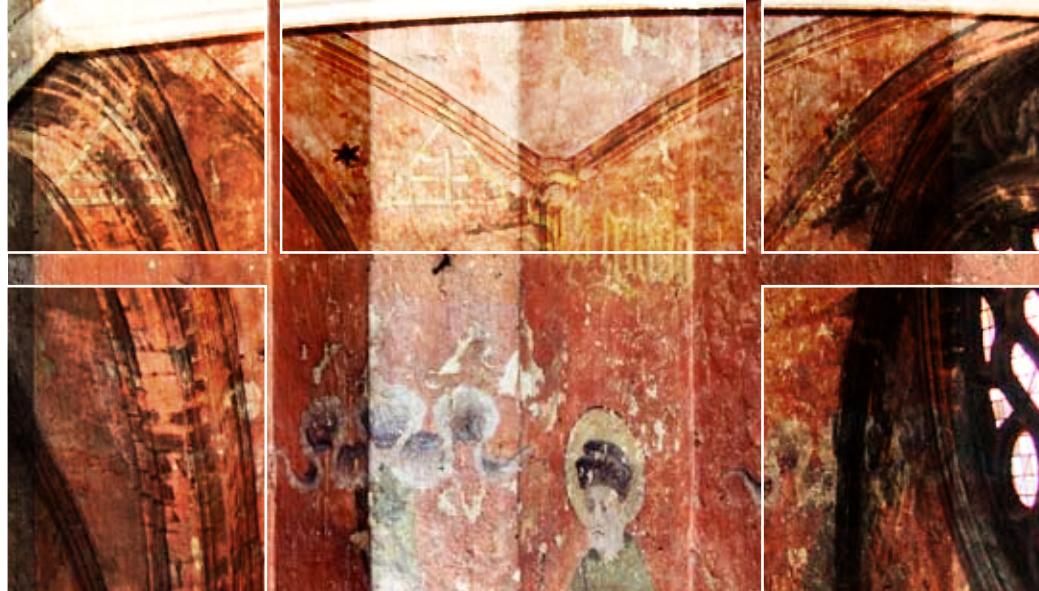
WANDEN EN VERTELLEN

Weinig middeleeuwse kerken hebben hun geschilderd decor behouden. De collegiale van Anderlecht behoort echter tot de uitzonderingen en kan zelfs bogen op het omvangrijkste ensemble van muurschilderingen in het Brusselse gewest. Ze werden ontdekt in 1890 onder een laag muurkalk. Het gaat hier niet om fresco's, vermits ze werden uitgevoerd op een droge pleisterlaag die de steen bedekt. Deze 15de- en 16de-eeuwse muurschilderingen verfraaien niet enkel de muren met kleuren maar spelen ook een rol in de vorming van de gelovige. Tijdens de wandeling ontdekt u een voorstelling van de marteling van Sint-Erasmus en maakt u kennis met heel wat andere heiligen.

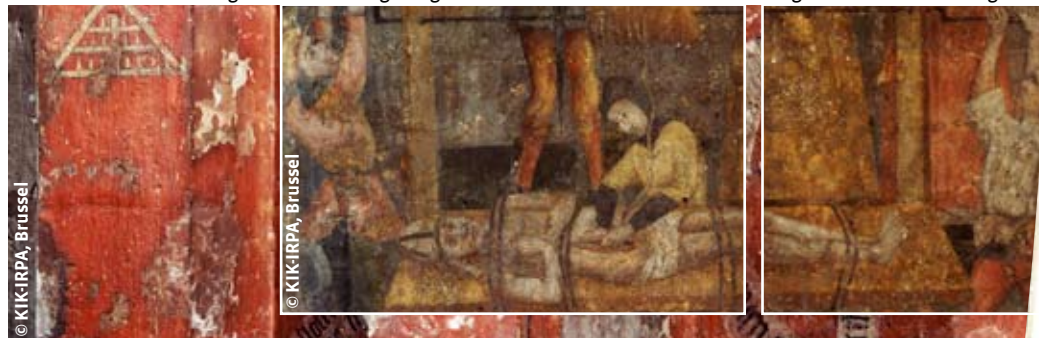
Het martelaarschap van Sint-Erasmus

De heilige Erasmus ligt languit op een bank en is vastgebonden terwijl twee mannen een windas bedienen waarmee ze de darmen uit zijn lichaam trekken. Een derde houdt zijn buikwand open. De heilige ondergaat stoïcijns de marteling en zijn uitdrukking verradt geen pijn..

Sint-Christoffel : deze legendarische reus zou Jezus als kind geholpen hebben bij het oversteken van een rivier. De voorstelling neemt een groot deel van de muur in beslag en toont Christoffel tussen twee oevers met het Kind op zijn schouders. Hij steunt op een stok waaruit enkele bladeren ontspringen.

De muurschilderingen van de collegiale geven een beeld van het veelkleurige interieur van vroeger.

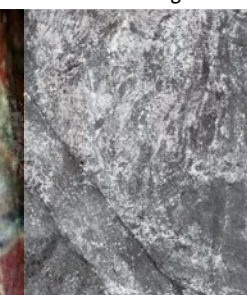
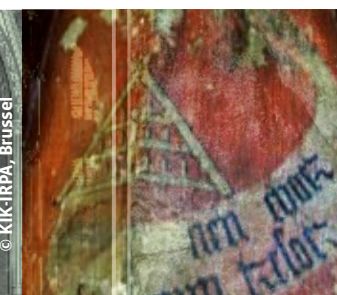
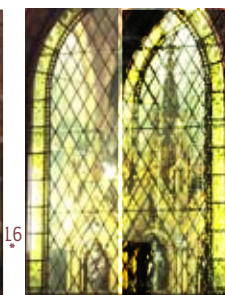
De mooiste grafstenen werden naar de doopkapel verplaatst om beter bewaard te blijven.

DE EEUWIGE RUST

Opvallend zijn ook de 96 versierde en in de vloer verwerkte tegels. Deze stenen, uitgesleten door de onafgebroken toeloop van gelovigen, sloten de graven af van invloedrijke figuren die in de kerk werden begraven. De drie mooiste stenen werden overgebracht naar de doopkapel om ze te behoeden voor verdere slijtage. Ze staan opgesteld tegen de muren en zijn versierd met een bas-reliëf dat de overledenen in vooraanzicht toont, omgeven door een inscriptie met hun naam en sterfdatum.

SINT-GUIDOKAPEL

Deze kapel uit de 16de eeuw biedt onderdak aan de relikwieën van Sint-Guido, bewaard in het grote neogotische reliekschrijn uit de 19de eeuw. Het spitsbooggewelf dat de ruimte overspant is complexer dan dat van het schip: de boogribben vormen een voor de 16de eeuw karakteristiek decoratief netwerk. Bovenaan afgeronde, beschilderde panelen versieren de muren. Ze illustreren enkele voorvallen uit de legende van de heilige: Guido brengt eten naar zijn zieke ouders, de engel ploegt het land tijdens zijn afwezigheid, Guido en de op wonderlijke wijze in brood veranderde aardekluit, het planten van de miraculeuze eik.

Buiten

EEN GETRANSFORMEERD SILHOUET

EEN STEVIGE ONDERSTEUNING VAN DE MUREN

Bij het doorkruisen van de collegiale, merken we rond het koor en de toren machtige steunberen die de muren op regelmatige afstand ritmeren. Deze gemetste contreforten schorren de muren die de neiging hebben om onder druk van de gewelven weg te schuiven. Ze worden bekroond met zware pinakels die een dubbele rol vervullen: door hun gewicht zorgen ze voor stabiliteit en tegelijkertijd verfraaien ze het huis van God. Twee hoeken van het transept zijn voorzien van een torentje met daarin een wenteltrap, een hoogst noodzakelijke toegang tot de hanenbalken onder het dakgebinte.

Wanneer een bezoeker vandaag de collegiale binnenstapt of verlaat, doet hij dit via een bordes dat de pelgrims nooit betraden. Het niveauverschil tussen de bodem en het gebouw is namelijk het gevolg van een transformatie die plaatsvond rondom de collegiale op het einde van de 19de eeuw. Door de aanleg van nieuwe straten tijdens de bebouwing van de wijk, werd het bodemniveau rond de kerk immers verlaagd. Sindsdien troont de collegiale kerk op een hoogte en wordt ze omgeven door een steunmuur.

EEN NEOGOTISCHE TORENSPITS

De torenspits van de collegiale is zichtbaar op talrijke plekken in de hoofdstad en vormt een echt oriëntatiepunt in het landschap. De bouw ervan is te danken aan de geestdrift voor de neogotiek die België in de 19de eeuw kenmerkte. De in 1898 ingehuldigde spits wijst op de verheerlijking van ons nationaal erfgoed, desnoods door toevoegingen wanneer het als onvoltooid werd beschouwd. Vandaag bedreigt het gewicht van deze spits, in combinatie met de bodeminstabiliteit, de stabiliteit van de toren.

Op de kroonlijsten aanschouwen vreemde dieren met open mond de voorbijgangers. Deze waterspuwers dienden oorspronkelijk om het regenwater op te vangen en het zo ver mogelijk te evacueren. De huidige gargouilles stammen echter uit de 19de eeuw en zijn nabootsingen met een louter decoratieve functie.

Gebinte van het kerschip

De toren van de collegiale voor en na de toevoeging

van de neogotische torenspits in de 19de eeuw. Zicht vanuit de Porseleinstraat.

1012
2012

Vragen?

Suggesties?

Richt u tot de
Dienst Toerisme

Toerisme Anderlecht

Kapelaanstraat, 1 - 7, B-1070
toerisme@anderlecht.irisnet.be
facebook : Tourism Anderlecht
of Toerismehuis van Anderlecht
www.anderlecht.be
T. 02 526 83 65

Egalement disponible en français.

Op initiatief van Fabienne Miroir,
schepen van toerisme, met de steun
van Gaëtan van Goidsenhoven,
burgemeester en van het Anderlechtse
schepencollege

Coördinator: Annick Dedobbeleer,
opdrachthouder Toerisme Anderlecht

Redactrice: Cécile Heureux,
kunsthistorica – mediëviste

Vertaalster: Marleen Cappellemans

Onze dank gaat uit naar Frédéric Leroy,
Dienst Monumenten en Landschappen,
Ginette De Corte, Anderlechtensia vzw
en Patrick Grooters, Kerkfabriek.

